

Mariola Talewicz
Miejska Biblioteka Publiczna
w Oświęcimiu

Więcej niż biblioteka

Streszczenie: *Miejsce na wszystko, miejsce dla wszystkich, wszystko na miejscu. Oświęcimska Biblioteka z wizją, jest przykładem na pozytywne zmiany zachodząc w bibliotecznych przestrzeniach. Biblioteki XXI wieku muszą przeobrażać się w centra życia społecznego i kulturalnego społeczności lokalnej. Nie mogą być już tylko wypożyczalnią książek. Biblioteka publiczna, niezależnie od tego gdzie się znajduje: w małym miasteczku, na wsi czy wielkim mieście ma być miejscem dla wszystkich i dla każdego; ma być miejscem spotkań, wymiany myśli, rozwoju, wypoczynku.. GALERIA KSIĄŻKI w Oświęcimiu jest, więc funkcjonalną i inteligentną placówką oraz trwałą platformą międzykulturowych i międzypokoleniowych działań, realizujących potrzeby intelektualne, kulturalne, emocjonalne i integracyjne społeczności. Wspieramy w ten sposób rozwój naszej lokalnej społeczności poprzez otwarty, bezpłatny dostęp do informacji i wiedzy. Poprzez zastosowanie nowych technologii komunikacyjnych i informacyjnych oraz niekonwencjonalne działania kierowane do naszych użytkowników stajemy się niezbędnym elementem utrwalania więzi społecznych.*

Słowa kluczowe: *biblioteka, biblioteka publiczna, galeria książki, biblioteka wzorcowa*

Miejsce na wszystko, miejsce dla wszystkich, wszystko na miejscu. Biblioteka z wizją; tak w skrócie można określić funkcję nowej przestrzeni, określającej tożsamość Miejskiej Biblioteki Publicznej — Galerii Książki w Oświęcimiu¹.

Oświęcimska biblioteka jest odważnym projektem, który znalazł dofinansowanie z funduszy europejskich, doskonale wpisując się w krajobraz miasta i województwa małopolskiego. Nasza instytucja jest nie tylko biblioteką, jest także miejscem spotkań ludzi, biblioteką rodzinną, spełniającą standardy nowoczesnych bibliotek XXI w. Takie pojmowanie nowych przestrzeni dało pretekst do określenia misji biblioteki, która jest funkcjonalną i inteligentną placówką oraz trwałą platformą międzykulturowych i międzypokoleniowych działań, realizujących potrzeby intelektualne, kulturalne, emocjonalne i integracyjne społeczności.

Fot. 1. Arch. MBP Oświęcim.
Biblioteka Galeria Książki w Oświęcimiu nocą.

---

¹ *Miejska Biblioteka Publiczna — Galeria Książki w Oświęcimiu* [on-line]. [Dostęp 15.11.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://mbp-oswiecim.pl>.

Budowa Galerii Książki trwała niespełna dwa lata (2009–2011). Powstał nowoczesny obiekt z innowacyjnymi rozwiązaniami, którego przeznaczenie daleko wykracza poza ramy wyznaczane dotąd tego typu obiektom. O tym, jak bardzo jest potrzebny w 40-tysięcznym Oświęcimiu, świadczy liczba osób korzystających z proponowanych usług. Bibliotekę odwiedza codziennie od tysiąca do półtora tysiąca ludzi, z czego 400–500 to czytelnicy.

Fot. 2. Arch. MBP Oświęcim.
Wnętrze biblioteki.

Bezpłatny i otwarty dostęp do informacji i wiedzy ma ogromne znaczenie dla rozwoju naszej lokalnej społeczności. Poprzez zastosowanie nowych technologii komunikacyjnych i informacyjnych oraz niekonwencjonalne działania kierowane do naszych użytkowników, a służące ich integracji i rozwojowi — określiliśmy naszą misję.

Miejsce dla wszystkich, czyli kto nas odwiedza

Dostosowaliśmy ofertę do potrzeb naszych użytkowników:

- ludzi młodych, studiujących, chcących wzmacniać swoje szanse na coraz bardziej konkurencyjnym rynku pracy, a jednocześnie chcących atrakcyjnie i twórczo spędzać czas wolny,
- wielopokoleniowych rodzin,
- ludzi wychowujących dzieci, jednak nie rezygnujących z rozwoju osobistego i zawodowego. Mamy miejsce przystosowane do pozostawienia dzieci pod opieką pracownika biblioteki,
- ludzi starszych coraz śmielej uczestniczących i tworzących życie kulturalne i edukacyjne
- oraz osób z dysfunkcjami.

Inwestycja kosztowała ponad 16,5 mln zł. Objęła nie tylko budowę budynku biblioteki, ale także ciągów komunikacyjnych oraz obiektów małej architektury. Powierzchnia użytkowa czterokondygnacyjnego obiektu wynosi 5205 m². Charakter wnętrza biblioteki określają otwarte przestrzenie użytkowe i komunikacyjne, które stanowią naturalne zaproszenie do wejścia i przebywania w tym miejscu. Największą jednak zachętą jest wielofunkcyjność placówki, ukształtowana wokół otwartych przestrzeni komunikacyjnych, bez żadnych barier architektonicznych, tak by każdy wchodząc niejako „przy okazji”, mógł poruszać się w niej w sposób nieskrępowany, w przejrzysty sposób zapoznać się z ofertą kulturalną,

bez problemów oddać lub wypożyczyć zbiory, obejrzeć wystawę w Galerii Przechodnia, umówić się ze znajomymi na film, zrobić „prasówkę”, skorzystać z Internetu, a w „bawialni dla dzieci” zapewnić swoim pociechom miłe i pożyteczne spędzenie czasu.

Obiekt bez barier, dla wszystkich

Biblioteka spełnia także wymogi bezpieczeństwa pod względem użytkowania przez osoby z wszelkiego rodzaju dysfunkcjami. Dodatkowo powstało wiele udogodnień dla osób poruszających się na wózkach (podjazdy, windy, garaż podziemny, przestrzenie komunikacyjne). Nowoczesna bryła budynku Galerii Książki zapewnia przestrzeń spotkań wszystkim użytkownikom.

Jest nie tylko biblioteką, ale także miejscem rodzinnych spotkań, spełniającym standardy nowoczesnych bibliotek XXI w. Nie bez przyczyny obiekt znalazł się w gronie 73. wzorcowych bibliotek z 16 krajów europejskich. Międzynarodowa organizacja europejskich bibliotek publicznych NAPLE (National Authorities on Public Libraries in Europe) utworzyła europejską bazę danych prezentującą ciekawe i nowe budynki bibliotek w Europie (można je zobaczyć na www.librarybuildings.info²). Do bazy włączona została właśnie Galeria Książki w Oświęcimiu — jako jedyna biblioteka z Polski

Przestrzeń wkracza między półki

Ze względu na kontekst urbanistyczny, bryła budynku nowej biblioteki ma formę spójną i silną. Hol wejściowy jest przedłużeniem placu przed biblioteką, a ciąg pieszy od strony północnej rozcina bryłę na dwie części. Dzięki temu zewnętrzna przestrzeń niejako „wkracza” do budynku. Ściana od strony południowej jest zbudowana z łamaczy światła, czyli detali architektonicznych — żaluzji — rozpraszających światło słoneczne, co pozwala uniknąć przegrzewania pomieszczeń i oślepienia osób przebywających w gmachu). Tworzy to niepowtarzalny efekt świetlny, przez co budynek stwarza wrażenie widnego, wypełnionego słońcem i otwartego na czytelnika. Dodatkowym doświetleniem obiektu światłem naturalnym jest dachowy świetlik o dużej powierzchni. Biblioteka, jako budynek użyteczności publicznej, jest intensywnie eksploatowana, wobec tego zastosowano materiały trwałe, łatwe w konserwacji i estetyczne. Drewno we wnętrzach w kolorystyce jasnej brzozy w połączeniu z betonem architektonicznym i szkłem, stal, okładziny dźwiękochłonne i wykonana na zamówienie ceramika (łamacze światła, okładzina zewnętrzna ścian w strefie publicznej) — tworzą niepowtarzalne tło dla wielobarwnych zbiorów. Rozwiązania zaproponowane przez oświęcimskich architektów Krzysztofa Stramę i Marcina Susuła podkreślają rangę obiektu oraz czynią go atrakcyjnym, zachęcając do wejścia.

Oświęcimska Galeria Książki to obiekt nowoczesny i funkcjonalny, także dzięki dobrze zaprojektowanej przestrzeni wewnętrznej określonej w programie użytkowym. Przyjazne wnętrza, nowoczesne wyposażenie, funkcjonalne i ergonomiczne meble, ciekawe rozwiązania techniczne mają znaczący wpływ na jakość świadczonych usług, a jednocześnie powiększanie liczby użytkowników biblioteki oraz uczestników działań edukacyjnych i kulturalnych. Wprowadzenie innowacyjnych i na wskroś nowatorskich funkcji wyróżnia ją spośród innych bibliotek.

---

² Wszystkie odesłania do stron internetowych przedstawiają wersję aktualną w dn. 14.11.2012 r.

Biblioteka piętro po piętrze, czyli wszystko na miejscu

Oświęcimska Galeria Książki to obiekt nowoczesny i funkcjonalny, także dzięki dobrze zaprojektowanej przestrzeni wewnętrznej określonej w programie użytkowym. Przyjazne wnętrza, nowoczesne wyposażenie, funkcjonalne i ergonomiczne meble, ciekawe rozwiązania techniczne mają znaczący wpływ na jakość świadczonych usług, a jednocześnie powiększanie liczby użytkowników biblioteki oraz uczestników działań edukacyjnych i kulturalnych. Wprowadzenie innowacyjnych i na wskroś nowatorskich funkcji wyróżnia ją spośród innych bibliotek.

Tu znajduje się także bawialnia dla dzieci, gdzie rodzice mogą zostawić pociechy i skorzystać z biblioteki lub wspólnie z najmłodszymi (2–7 lat) uczestniczyć w zajęciach teatralnych, literackich, ruchowych, muzycznych. Klasopracownia z tablicą multimedialną zaprasza do wykładów i lekcji bibliotecznych, a Biblioteczny Ośrodek Informacji umożliwia zapoznanie się z informacją prawną, europejską i regionalną, obsługuje również wypożyczenia międzybiblioteczne.

Fot. 6. Arch. MBP Oświęcim. Kącik malucha

Dział „Multimedi@” z dostępem do komputerów oraz dwiema salkami kinowymi na 16 i 18 miejsc oraz zbiorami multimedialnymi ma wyposażenie dla osób z dysfunkcją wzroku (Multilektor Sara, program udźwiękowiający Jaws). Wśród odpowiednio eksponowanych zbiorów specjalnych znajdują się książki z dużą czcionką, pisane brajlem, e-booki, audiobooki, filmy z audiodeskrypcją dla osób z dysfunkcją wzroku i słuchu oraz profesjonalny sprzęt odtwarzający.

Na pierwszym piętrze znajduje się czytelnia naukowa z wolnym dostępem do zbiorów, czytelnia internetowa z systemem zdalnej obsługi użytkowników, „Biblioteka Młodych” z wolnym dostępem do zbiorów oraz prasy dziecięcej i młodzieżowej, stanowiskami komputerowymi, czytelnia dla dzieci i młodzieży wyposażoną w dodatkową atrakcję — specjalnie przygotowany kabriolet Fiat 126p (czytelnia dla młodzieży) oraz kącik malucha. Jest tam też miejsce nazwane przekornie VIP — Bardzo Ważni Rodzice. Na tym poziomie znajduje się także Centrum Literatury Dziecięcej, ośrodek paranaukowy zajmujący się literaturą dla dzieci, działający pod hasłem „Służyć tym, którzy służą dzieciom”.

Drugie piętro obejmuje wypożyczalnię dla dorosłych z wolnym dostępem do zbiorów oraz dział książki obcojęzycznej, magazyn druków rezerwowych, a także część administracyjną.

W wolnych przestrzeniach znajdują się miejsca (z sofami i pufami) do wypoczynku i pracy własnej. Dla użytkowników, oprócz zbiorów, udostępniono także profesjonalne zestawy szachów z zegarami, konsole do gier x-box i playstation, piłkarzyki, cymbergaja, tenisa stołowego, są kąciki teatralne, teatrzyk kukielkowy, gry i zabawy planszowe.

Będąc miejscem dla wszystkich i mając wszystko na miejscu, nie pozostaje nic innego, jak kreować projekty, spotkania, eventy dla promocji zarówno książki i czytelnictwa, jak i samej biblioteki.

Miejsce na wszystko, czyli przykłady dobrych praktyk w Galerii Książki

Galeria Książki w Oświęcimiu to instytucja, która ogromną wagę przykładła do usługowego charakteru biblioteki. Orientacja na użytkownika pozwala na osiągnięcie długotrwałych sukcesów. Efektywność „sprzedaży” produktów bibliotecznych, jakimi przede wszystkim są usługi, wzrasta dzięki wykorzystaniu odpowiednich elementów promocji. Przytoczę tylko niektóre przykłady wybranych działań promocyjnych realizowanych przez oświęcimską księżnicę.

Główną zasadą, jaka powinna przyświecać promocji biblioteki jest przede wszystkim nienatarczywość. Użytkownicy bibliotek nie liczą na przydrożne billboardy czy agresywne reklamy; ich potrzeby skupiają się wokół rzetelnej i prawdziwej informacji³. Dlatego idealnym sposobem na dotarcie do klientów bibliotek są działania promocyjne. Zewnętrzne PR tworzą wizerunek biblioteki wśród jej klientów, skupiają się wokół organizacji wydarzeń specjalnych, m.in.: seminariów, konferencji, wystaw, konkursów, spotkań autorskich i różnego rodzaju wydarzeń.

Media były, są i prawdopodobnie będą najbardziej wpływowym partnerem PR. Od tego, jak firmę postrzega telewizja, prasa czy inne medium, zależy w dużej mierze jej byt na rynku, bo przecież istniejemy wtedy, gdy jesteśmy w mediach. Utrzymujemy zatem właściwe relacje z mediami, przekazując informacje o eventach, informacje prasowe, relacje z wydarzeń, zdjęcia, zaproszenia.

Do działań w obszarze zewnętrznym zalicza się również Internet PR. Wizerunek biblioteki kreujemy poprzez zawsze aktualną stronę internetową oraz kontakty mailowe dzięki konsekwentnie budowanej bazie adresowej. Spośród wielu możliwości, jakie daje sieć WWW dla biblioteki przydatne okazują się: budowa własnej strony internetowej, prowadzenie blogów i aktywność w blogosferze, **mailing** aktywność w serwisach społecznościowych, co owocuje zbudowaniem wokół nas społeczności wirtualnej. Ta aktywność staje się zarazem źródłem informacji o tym, co dzieje się dookoła nas także w świecie rzeczywistym. Galeria Książki funkcjonuje w sieci: na stronie internetowej [mbp-](#)

---

³ WOŹNIAK-KASPEREK, J., FRANKE, J. (red.). *Biblioteki cyfrowe: projekty, realizacje, technologie*. Warszawa: SBP, 2007, s. 106. ISBN 978-83-89316-72-1

oswiecim.pl, posiadamy fanpage na Facebooku, a dział dziecięcy pisze bloga młodych — bibliotekamlodych.blogspot.com.

Zaproszenia przesyłane tradycyjną pocztą oraz plakaty, ulotki wkładane do książek, a także lokalna, biblioteczna rozgłośnia dopełniają działania promocyjne.

Wewnętrzne PR opiera się przede wszystkim na budowaniu właściwego wizerunku instytucji wśród pracowników. To bardzo ważne dla integracji i dobrych wzajemnych relacji. W zakresie wewnętrznych działań PR stosujemy m.in. codziennie aktualizowaną stronę internetową, sieć intranetu z informacją bieżącą dostępną dla pracowników na monitorach komputerów, imprezy okolicznościowe i wydarzenia specjalne (spotkania świąteczne, Dzień Bibliotekarza), korespondencję okolicznościową, kolegium biblioteczne, spotkania z pracownikami, komunikatory, tablice ogłoszeń, Bibliomania w Galerii — gazetka wewnętrzna, radiowęzeł.

Tak przygotowany fundament pozwala na realizowanie ciekawych i niekonwencjonalnych działań popularyzujących książkę i czytelnictwo. Spośród szerokiego wachlarza oferty wybrałam przykłady, które obrazują naszą działalność:

- Ogólnopolska Nagroda Literacka im. Kornela Makuszyńskiego jest przyznawana w Oświęcimiu i od 19 lat promuje książki dla dzieci młodszych. W ramach tego projektu dofinansowanego przez MKiDN, biblioteka realizuje różnorodne formy popularyzujące ideę, postać i twórczość patrona oraz nowości wydawnicze. Zwieńczeniem całorocznych działań jest uroczysta gala wręczenia nagrody.
- Nagrodzie literackiej zwykle towarzyszą sesje naukowe, np. „Nowe spojrzenie na wojnę w literaturze dla dzieci i młodzieży” czy „Janusz Korczak: pismo i myśl. Literackie i filozoficzne wcielenia Doktora”. Tematykę zwykle prezentują znani badacze i krytycy literatury dla dzieci i młodzieży współpracujący z Centrum Literatury Dziecięcej, paranaukowym działem oświęcimskiej księgarni.
- „Słyszałem, że świat jest piękny” — rzekł niewidomy. „Podobno” — odpowiedział widzący. Słowa S.J. Leca w sposób lapidarny, ale wyjątkowo trafny oddają istotę problemów ludzi niewidomych. Przy finansowym wsparciu MKiDN realizujemy projekt służący ludziom niewidomym i niedowidzącym w przełamywaniu obaw i lęków związanych z integracją ze środowiskiem. Doskonałe warunki, jakie stworzył gmach nowej biblioteki, pozwalają na realizację projektu zarówno bez barier architektonicznych, jak i mentalnych. Zakupiliśmy program udźwiękwiający Jaws, czytniki oraz multilektor Sara, które ułatwiają poruszanie się osób z dysfunkcją wzroku w świecie słowa pisanego.
- „Demontaże literatury. Trzy kwadranty o tekstach...” Inaczej o literaturze..., tzn. jak? To projekt popularyzujący literaturę realizowany wspólnie z Wydziałem Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ideą przewodnią comiesięcznych „Demontaży...” jest spojrzenie na teksty literackie z nowej perspektywy, zainteresowanie słuchaczy możliwościami interpretacyjnymi utworów, wskazanie tropów, jakimi może podążać czytelnicza wyobraźnia. O tekstach Miłosza rozmawialiśmy dwukrotnie, czując niedosyt. Na kolejnych spotkaniach dokonywaliśmy „demontażu” tekstów Andrzeja Stasiuka, Marcina Świetlickiego, natomiast dr Michał Rusinek, zaprezentował wybrane teksty Wisławy Szymborskiej.
- „Aleja Pisarzy”. Idea realizacji Alei Pisarzy w Oświęcimiu nawiązuje do popularnych na całym świecie Alei Gwiazd, przy czym w odróżnieniu od idolów masowej kultury medialnej, dowartościowaniu podlega tu sztuka o najwyższej wartości kulturowej —

sztuka słowa. Aleja ma na celu upamiętniać wybitnych żyjących pisarzy, którzy osobiście wezmą udział w uroczystości wmurowania pamiątkowej płyty, ozdobionej ich autografem i wybranym cytatem z ich twórczości. Ich przyjazd do Oświęcimia stanowi zarazem święto dla wszystkich tych, którzy w dobie dominującej kultury obrazkowej nadal cenią sobie szczególnie wartość dobrego słowa pisanego. 26 października 2012 r. pierwszą swoją tablicę odsłonił wybitny i wyjątkowy pisarz Andrzej Stasiuk.

Fot. 4. Arch. MBP Oświęcim.
Andrzej Stasiuk odsłania swoją płytę.

To tylko przykłady niektórych projektów realizowanych w naszej Bibliotece Galerii Książki. Uważamy, bowiem, że biblioteki XXI w. nie mogą być już tylko wypożyczalnią książek. Muszą przeobrażać się w centra życia społecznego i kulturalnego społeczności lokalnej. Takie strategie działania podejmuje większość bibliotek Unii Europejskiej. Biblioteka publiczna, niezależnie, jakiego szczebla, to mniej lub bardziej rozbudowany organizm, który służy wszystkim grupom społecznym, również administracji lokalnej. Ponadto biblioteka powinna być miejscem spotkań i wymiany myśli, co jest niezbędnym elementem utrwalania więzi społecznych.

Naszym atutem jest niewątpliwie lokalizacja i skupienie w jednym miejscu wszystkich usług i zbiorów. Odpowiadamy na zidentyfikowane potrzeby różnych grup odbiorców. Odpowiednie pomieszczenia zapewniają prawidłowe gromadzenie, udostępnianie i ekspozycję zbiorów, dają możliwość organizowania różnego rodzaju przedsięwzięć (lokalnych, krajowych, międzynarodowych). Ponadto nowy budynek MBP stanowi centrotwórczą, komfortową i reprezentacyjną jednostkę kultury miasta Oświęcim, wpływając pozytywnie na wizerunek, ale też Małopolski Zachodniej.

Frekwencja? Pełen sukces

Po roku funkcjonowania można śmiało stwierdzić, że obiekt spełnia wszystkie założone cele i funkcje. W ciągu roku w niespełna 40-tysięcznym Oświęcimiu zanotowano odwiedziny grubo ponad ćwierci miliona osób (328 273 osoby). Zarejestrowano ponad 10 tys. czytelników, którzy wypożyczyli 198 tys. książek. Na miejscu udostępniono ponad 51 tys. książek, czasopism i prasy codziennej. Użytkownicy skorzystali również 45 tys. Razy z dostępu do Internetu. Udzielono 283 237 informacji. Powstała przyjazna, otwarta przestrzeń o charakterze rodzinnym, kulturalnym, sprzyjającym spotkaniom towarzyskim.

Oświęcimska biblioteka jest ciekawa nie tylko ze względu na nowe rozwiązania architektoniczne, ale dlatego, że jest przykładem na pozytywne zmiany zachodzące w bibliotecznych przestrzeniach.

Bibliografia:

1. MELLER, M. Pozytywnego coś. *Wprost* 2011 nr 29 s. 1484.
2. *Miejska Biblioteka Publiczna — Galeria Książki w Oświęcimiu* [on-line]. [Dostęp 15.11.2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://mbp-oswiecim.pl>.
3. WOJCIECHOWSKI, J. *Podstawy pracy z czytelnikiem*. Warszawa: SBP, 1991. ISBN 978-83-900-0422-8.
4. WOŹNIAK-KASPEREK, J., FRANKE, J. (red.). *Biblioteki cyfrowe: projekty, realizacje, technologie*. Warszawa: SBP, 2007. ISBN 978-83-893-1672-1.